

El llenguatge

Es diu (II) 23/xi/1979

Les oracions anomenades passives pronominals —amb el pronom es indicant un subjecte indeterminat— admeten un complement d'objecte preposicional, és a dir, introduït amb una preposició (a, en, ode): Es contribueix a la subscripció, Es vacilla en la resolució, Es parla d'aquell cas. Admeten, així mateix, un complement acusatiu partitiu: Es fa servir ferro vell. En tots aquests casos, aquests complements es poden substituir pels pronoms febles corresponents: S'hi contribueix, S'hi vacilla, Se'n parla, Se'n fa servir.

En canvi, quan es tracta de complements acusatius (no partitius), aquests complements tendint a comportar-se en aquestes oracions, tal com indicàvem ahir, com si fossin el subjecte de l'oració, admeten més aviat un tractament eíptic que no pas la reducció pronominal. El complement és neutre —representant, doncs, pels termes això, allò o per una oració completiva: que vindrà, que farà fred, que anirem tan bé, etc.— és impossible de reduir-lo al pronom feble corresponent (ho) i, si no es vol repetir, s'ha de sobreentendre, tal com fem amb un subjecte. Efectivament, així com Això és veritat i M'agrada que vingui —en què això i que vingui exerceixen la funció de subjecte— es poden reduir a Es veritat i M'agrada, amb el subjecte eíptic o sobreentès, Es diu això i S'assegura que vindrà es poden reduir a Es diu i S'assegura, sense que sigui possible la reducció d'aquests complements al pronom feble ho, talment com ho és en oracions no passives pronominals: Diuen això i Asseguren que vindrà, reduïbles a Ho diuen i Ho asseguren.

Si el complement acusatiu d'una passiva pronominal és determinat, és també susceptible d'ésser sobreentès i, només en algunes ocasions, és substituïble pel pronom feble corresponent (el, la, els, les). Així, Se sent el gos és alhora reduïble a Se sent i Se'l sent, però Es coneixen els detalls només és reduïble a Es coneixen. La possibilitat de representació pronominal d'aquest terme de l'oració depèn de la mesura en què és interpretat com un autèntic complement acusatiu. Ara; en aquella casos en què revesteix la forma del plural —cosa que, com hem dit, comporta la mateixa forma del verb— la substitució pronominal —que no permet identificar-lo com un subjecte— implica l'ús del verb en singular. Així, Se senten els gossos es pot reduir a Se senten i Se'ls sent (però no a «Se'ls senten»).

Albert Jané